

VIỆT NAM VÀ TIẾN TRÌNH BỘ TRƯỞNG TÀI CHÍNH APEC 2017

TS. VŨ NHỮ THẮNG, ThS. NGUYỄN THỊ THANH HUYỀN - Vụ Hợp tác quốc tế (Bộ Tài chính)

Hợp tác tài chính là một trong các trụ cột của Diễn đàn Hợp tác tài chính châu Á – Thái Bình Dương (APEC). Năm 2017, Bộ Tài chính Việt Nam sẽ chủ trì Tiến trình Bộ trưởng Tài chính APEC 2017. Bài viết điểm qua Kế hoạch hành động Cebu đã được các Bộ trưởng Tài chính APEC thông qua năm 2015 nhằm định hướng dài hạn cho hợp tác tài chính APEC đến năm 2025; các sáng kiến hợp tác tài chính APEC năm 2017 và Chiến lược Đổi mới Tiến trình Bộ trưởng Tài chính APEC.

Từ khóa: Tài chính, hợp tác tài chính, APEC, kế hoạch hành động Cebu

Financial cooperation is one of the most important factors of APEC. In 2017, MOF Vietnam will host the APEC Finance Ministers' Meeting. The article highlights the Cebu Action Plan passed by APEC Finance Ministers in 2015; initiatives of financial cooperation for the year 2017 and renovation strategy for APEC Finance Ministers' Meeting.

Keywords: Finance, financial cooperation, APEC, Cebu action plan

Ngày nhận bài: 30/12/2016
Ngày chuyển phản biện: 2/1/2017
Ngày nhận phản biện: 5/1/2017
Ngày chấp nhận đăng: 6/1/2017

Từ Kế hoạch hành động Cebu đến ưu tiên hợp tác quốc gia APEC 2017

Từ khi được thành lập năm 1989, Diễn đàn Hợp tác Kinh tế châu Á – Thái Bình Dương (APEC) đã đóng góp vai trò quan trọng thúc đẩy hợp tác và hội nhập kinh tế trong khu vực châu Á – Thái Bình Dương. APEC chiếm tới 59% GDP và 44% thương mại toàn thế giới, với 21 nền kinh tế thành viên nằm 2bên bờ Thái Bình Dương, trong đó có các nền kinh tế đầu tàu thế giới như: Hoa Kỳ, Trung Quốc, Nhật Bản, APEC là một diễn đàn hợp tác

lớn, tạo động lực cho phát triển trong khu vực và toàn cầu.

Với mục tiêu xây dựng một cộng đồng APEC hội nhập tài chính, minh bạch, bền vững và kết nối, Kế hoạch hành động Cebu đã được các Bộ trưởng Tài chính APEC thông qua năm 2015 nhằm định hướng dài hạn cho hợp tác tài chính APEC đến năm 2025 bao gồm 4 trụ cột: (i) Thúc đẩy hội nhập tài chính; (ii) Thúc đẩy minh bạch tài khoá; (iii) Cải thiện bền vững tài chính; và (iv) Tăng cường tài chính và phát triển cơ sở hạ tầng. Kế hoạch hành động Cebu là một kế hoạch quan trọng, bao trùm lên nhiều lĩnh vực hợp tác tài chính khu vực với định hướng hành động cụ thể.

Về hội nhập tài chính, các nền kinh tế hướng tới tăng cường tài chính cho doanh nghiệp nhỏ và chuỗi cung ứng, chia sẻ kinh nghiệm về tài chính toàn diện và chiến lược giáo dục tài chính, giảm chi phí chuyển kiều hối về nước, và hướng tới tự do hóa các dịch vụ tài chính và tự do hóa tài khoản vốn trong các nền kinh tế APEC. Nhằm cải thiện bền vững tài chính, các nền kinh tế APEC đẩy mạnh hợp tác kinh tế vĩ mô, phát triển các cơ chế bảo hiểm (bao gồm cả bảo hiểm vi mô) và hỗ trợ tài chính nhằm giúp các nền kinh tế APEC đối phó với các rủi ro thiên tai, giảm gánh nặng tài khoá, và phát triển thị trường vốn nhằm tạo thêm các công cụ chuyển hóa rủi ro, các sản phẩm tài chính đa dạng, và hệ thống tài chính ổn định. Để tiếp tục phát triển cơ sở hạ tầng tại các nền kinh tế, ưu tiên hợp tác tài chính tập trung vào thu hút nguồn vốn đầu tư của khu vực tư nhân thông qua mô hình hợp tác công tư (PPP) cho các dự án quan trọng, huy động nguồn tài trợ dài hạn dành cho cơ sở hạ tầng, khởi động các công cụ dài

hạn hỗ trợ cho đầu tư dài hạn, và tăng cường cơ sở hạ tầng toàn diện cho phát triển đô thị và kết nối khu vực.

Chủ đề Năm APEC 2017 là “Tạo động lực mới, cùng vun đắp tương lai chung”, đề cao dấu ấn góp phần tạo thêm động lực mới cho tăng trưởng và liên kết trong bối cảnh tốc độ tăng trưởng kinh tế, thương mại, đầu tư và tăng cường cải cách cơ cấu, đổi mới sáng tạo, phát huy vai trò doanh nghiệp nhỏ và vừa là những biện pháp cấp thiết để Diễn đàn hợp tác khu vực có thể nắm bắt kịp thời các cơ hội mới của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư và làn sóng thương mại toàn cầu lần thứ ba. Theo đó, Việt Nam đặt ưu tiên hợp tác trong 4 trụ cột: (i) Đẩy mạnh liên kết kinh tế khu vực sâu rộng nhằm đáp ứng nhu cầu liên kết sâu rộng hơn nữa của Châu Á – Thái Bình Dương; (ii) Thúc đẩy tăng trưởng bền vững, sáng tạo và bao trùm; (iii) Tăng cường an ninh lương thực và nông nghiệp bền vững, thích ứng với biến đổi khí hậu (do an ninh lương thực là mục tiêu thứ hai của các Mục tiêu phát triển bền vững của Liên hợp quốc, và được đề cao trong hợp tác APEC với tỷ trọng cung ứng 54,6% nông sản thế giới của khu vực); và (iv) Nâng cao năng lực cạnh tranh, sáng tạo của doanh nghiệp siêu nhỏ, nhỏ và vừa (MSME) trong kỷ nguyên số, do các DN này được coi là động lực quan trọng cho phát triển kinh tế, bảo đảm tăng trưởng bền vững, bao trùm.

Sáng kiến hợp tác tài chính APEC 2017

Các trụ cột ưu tiên quốc gia và Kế hoạch hành động Cebu được cụ thể hóa trong kênh hợp tác tài chính APEC bằng 4 sáng kiến: (i) Tài chính cho cơ sở hạ tầng; (ii) Xói mòn cơ sở thuế và chuyển lợi nhuận; (iii) Tài chính và bảo hiểm rủi ro thiên tai; và (iv) Tài chính toàn diện.

Thứ nhất về đầu tư dài hạn cho cơ sở hạ tầng (CSHT), trong đó nhấn mạnh vào vai trò của cơ chế tài chính, đặc biệt là cơ chế chia sẻ rủi ro trong việc xây dựng các dự án cơ sở hạ tầng thông qua hình thức hợp tác công - tư (PPP) khả thi, qua đó thúc đẩy việc phát triển các dự án PPP trong khu vực. Việt Nam và các nền kinh tế đang phát triển có nhu cầu đầu tư, phát triển CSHT và tăng cường xã hội hóa các dự án đầu tư CSHT ngày càng lớn. Trong đầu tư công, hình thức PPP sẽ giúp khu vực công vừa giảm áp lực về vốn đầu tư, đồng thời tận dụng được kiến thức, kinh nghiệm và hiệu quả hoạt động của khu vực tư. Đối với Việt Nam, ưu tiên hợp tác tìm hiểu về cơ chế chia sẻ rủi ro trong các dự án PPP sẽ giúp giải quyết vấn đề then chốt

còn tồn tại của các dự án PPP chưa thành công tại Việt Nam. APEC 2017 tiếp tục khẳng định cam kết mạnh mẽ của các Bộ trưởng Tài chính tăng cường đầu tư cho các dự án CSHT mang tính bền vững, nhất là thu hút các nguồn đầu tư dài hạn cho hạ tầng từ các nhà tài trợ tổ chức trong khu vực, tối đa hoá vai trò PPP thông qua việc đánh giá khung chính sách về CSHT, phân tích các thông lệ tốt về chia sẻ rủi ro trong đầu tư CSHT.

Thứ hai, về xói mòn cơ sở thuế và chuyển lợi nhuận (BEPS) và các tiêu chuẩn tối thiểu BEPS: Tập trung tăng cường các hoạt động chia sẻ kinh nghiệm và nâng cao năng lực cho các nền kinh tế đang phát triển trong khu vực APEC nhằm triển khai các gói hành động Tiêu chuẩn tối thiểu BEPS của Tổ chức Hợp tác và phát triển kinh tế OECD. BEPS là hành vi trốn thuế của người nộp thuế,

APEC chiếm tới 59% GDP và 44% thương mại toàn thế giới, với 21 nền kinh tế thành viên nằm 2 bên bờ Thái Bình Dương, trong đó có các nền kinh tế đầu tàu thế giới như: Hoa Kỳ, Trung Quốc, Nhật Bản. APEC là một diễn đàn hợp tác lớn, tạo động lực cho phát triển trong khu vực và toàn cầu.

hiều doanh nghiệp đã lợi dụng khoảng trống và những hạn chế trong chính sách thuế tại những nước nơi doanh nghiệp tiến hành hoạt động sản xuất kinh doanh để chuyển lợi nhuận sang những nước/vùng lãnh thổ có mức thuế suất thấp hơn hoặc bằng không. Việt Nam tham gia vào Diễn đàn này với cam kết thực hiện 4 tiêu chuẩn tối thiểu (trong số 15 hành động của Đề án BEPS). Do đó, tập trung thảo luận về các tiêu chuẩn tối thiểu BEPS tại APEC sẽ giúp nước chủ nhà và các nền kinh tế đang phát triển học tập kinh nghiệm triển khai công cụ chính sách và hỗ trợ kỹ thuật trực tiếp từ các nhà hoạch định chính sách, các chuyên gia, các nhà quản lý thuế của các nền kinh tế phát triển có kinh nghiệm triển khai.

Thứ ba, về tài chính và bảo hiểm rủi ro thiên tai: Tập trung tăng cường chia sẻ kinh nghiệm về xây dựng các giải pháp tài chính và bảo hiểm ứng phó với rủi ro thiên tai, trong đó bao gồm cả việc xây dựng Chương trình giải pháp tài chính rủi ro thiên tai và các mô hình đánh giá rủi ro thiên tai. Việt Nam là 1 trong 5 nước có rủi ro thiên tai cao nhất thế giới, dẫn tới chịu tổn thất nghiêm trọng về kinh tế. Rủi ro thiên tai bản chất là nghiêm trọng và không thể đoán trước, cho nên việc xây dựng, phát triển các hệ thống giải pháp tài chính mới về

quản lý rủi ro và chuyển giao rủi ro thiên tai là rất cần thiết. Trong đó, giải pháp về bảo hiểm là một công cụ, giải pháp hữu hiệu, giảm nhẹ gánh nặng về ngân sách nhà nước, chuyển giao rủi ro ra thị trường quốc tế.

Thứ tư, về tài chính toàn diện: Hướng tới thảo luận và chia sẻ kinh nghiệm về phát triển tài chính số và các dịch vụ tài chính mới. Nhìn chung, tại đa số các nền kinh tế đang phát triển, tài chính vi mô còn chưa thực sự phát triển, chất lượng dịch vụ và số lượng sản phẩm tài chính vi mô còn nhiều hạn chế. Việc tiếp cận các sản phẩm tài chính còn khó khăn do giá cả và thiết kế của các sản phẩm tài chính vi mô này chưa đáp ứng được nhu cầu đa dạng của người nghèo và người có thu nhập thấp. Do đó, nhu cầu về đa dạng hóa các sản phẩm tài chính vi mô là cần thiết để tăng cường tài chính toàn diện. Đây là nội dung được quan tâm thảo luận tại Diễn đàn APEC để tập trung tìm các giải pháp nhằm cải thiện khả năng tiếp cận các dịch vụ tài chính của các đối tượng hiện chưa được tiếp cận, đặc biệt là các doanh nghiệp siêu nhỏ, nhỏ và vừa thông qua việc ứng dụng các công nghệ kỹ thuật số, các phương thức dịch vụ tài chính mới. APEC 2017 cam kết tiếp tục tăng cường tiếp cận nguồn vốn và dịch vụ tài chính cho các cá nhân, hộ gia đình và doanh nghiệp vừa, nhỏ và siêu nhỏ.

Các sáng kiến nêu trên góp phần thực hiện các trụ cột ưu tiên hợp tác quốc gia trong APEC. Các giải pháp tài chính tài chính sáng tạo đặc biệt gắn với các trụ cột quốc gia về: (i) Thúc đẩy tăng trưởng bền vững, sáng tạo và bao trùm; (ii) Đẩy mạnh liên kết kinh tế khu vực sâu rộng, thông qua huy động các nguồn đầu tư cho phát triển cơ sở hạ tầng quốc gia, nâng cao năng lực ngăn ngừa trốn lậu thuế để đảm bảo lợi ích quyền đánh thuế quốc gia, chống thất thoát nguồn thu và phù hợp với tiêu chuẩn thuế quốc tế mới, tìm kiếm các công cụ tài chính mới giúp cải thiện bền vững tài chính ứng phó với những rủi ro thiên tai và phát triển các chính sách tài chính tạo điều kiện để các doanh nghiệp siêu nhỏ, nhỏ và vừa, các hộ kinh doanh và các đối tượng khác trong xã hội có thể dễ dàng tiếp cận các nguồn vốn, qua đó cải thiện cơ hội kinh doanh và phát triển của mình.

Đổi mới Tiến trình Bộ trưởng Tài chính APEC

Hướng tới mục tiêu tăng cường hợp tác hiệu quả và thiết thực cho tiến trình Bộ trưởng Tài chính APEC, Chiến lược Đổi mới Tiến trình Bộ trưởng Tài chính APEC đã được bàn thảo và thông qua

tại Hội nghị Bộ trưởng Tài chính Peru 2016. Chiến lược Đổi mới Tiến trình bao gồm 9 điểm, hướng 4 nhóm nội dung chính.

Tính tiếp nối và hiệu quả hợp tác các chủ đề ưu tiên từng năm được tăng cường, chủ đề ưu tiên cụ thể được đề xuất không chỉ đáp ứng được các ưu tiên của nền kinh tế chủ trì năm tiến trình mà còn gắn với các quyết định và chương trình hành động đã được các Bộ trưởng Tài chính thông qua tại các hội nghị trước và kế hoạch dài hạn như Kế hoạch hành động Cebu; gắn kết quả đầu ra cụ thể trong các phiên thảo luận tại hội nghị hơn là thảo luận toàn bộ về nội dung hợp tác; và kết luận mỗi phiên thảo luận cần đánh giá được kết quả hợp tác và đề ra định hướng tiếp theo.

Vai trò của nền kinh tế chủ trì Tiến trình được nhấn mạnh thông qua việc công bố các chủ đề ưu tiên từ đầu năm, dự kiến được kết quả đầu ra cụ thể và lộ trình thực hiện trong năm để đạt được những kết quả này; thường xuyên đánh giá về mục tiêu, hoạt động và tiến độ triển khai triển khai các chủ đề, sáng kiến ưu tiên nhằm đóng góp thiết thực cho diễn đàn. Đồng thời, vai trò của các nền kinh tế thành viên trong tiến trình hợp tác cũng cần được tăng cường, cụ thể là nâng cao sự tham gia của các nền kinh tế thành viên trong thảo luận chính sách tại các hội nghị; giảm bớt vai trò dẫn dắt diễn đàn của các tổ chức quốc tế, chỉ hợp tác hỗ trợ các vấn đề kỹ thuật khi được đề nghị.

APEC 2017 là năm đầu tiên thực hiện Chiến lược Đổi mới Tiến trình Bộ trưởng Tài chính APEC. Triển khai 4 sáng kiến hợp tác tài chính APEC Việt Nam 2017 vừa gắn với ưu tiên quốc gia, vừa thực hiện hiệu quả Chiến lược Đổi mới Tiến trình Bộ trưởng Tài chính APEC, hướng tới lợi ích thiết thực cho toàn khu vực.

Tài liệu tham khảo:

1. *Cebu Action Plan and APEC FMM joint statement 2015;*
2. *The Strategy for Modernization of Finance Minister Process and APEC FMM joint statement 2016;*
3. *Long term investment for infrastructure*, <https://www.adb.org/publications/infrastructure-investment-private-finance-and-institutional-investors-asia-global>; <http://blogs.worldbank.org/ppps/understanding-institutional-investors-infrastructure-collaborative-model>;
4. *Base erosion and profit shifting (BEPS)*, <http://www.oecd.org/tax/beps/>
5. *Disaster risk finance*, <http://documents.worldbank.org/curated/en/271581468181129879/Disaster-risk-finance-as-a-tool-for-development-a-summary-of-findings-from-the-Disaster-Risk-Finance-Impact-Analytics-Project>.